

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in veča s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četr let 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošlja do odpovedi. — Udje „Katol. tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede zjutraj. — Nezaprete reklamacije so poštnine proste.

Kmet kot trgovec.

Nekaterim „rodoljubom“ stopajo lasje kvišku, kadar slišijo govoriti o kmetu kot trgovcu, ker mislijo, da hočemo kmete zopet navduševati za konzumne. Toda o tem danes ne bode govora, ampak samo o kmetu-trgovcu, v kolikor trguje s svojimi pridelki.

Bil je čas, ko je delalo našemu kmetu trgovanje z lastnimi pridelki zelo malo skrbi, ker se je gibalo v skromnih mejah. Svoje davke je kmet plačeval v obliki desetine in tlake, za potrebsčine glede obleke je skrbela domača hišna obrt in tudi potrebsčine glede živeža so se večinoma pokrile z domačega vrta in lastne njive. Leta 1848. pa se je pri nas v Avstriji odpravila desetina, in odslej je moral kmet plačevati svoje davke z denarji in ne več naravnost s pridelki. Doba, ki je minola z letom 1848, oz. l. 1858, ker je za odpravo desetine in vsega preustroja trebalo enega desetletja, imenujemo naravno dobo, ker so se javna plačila vršila s pridelki v naturi (naravi). Doba, ki je nastala po letu 1848-58, se imenuje denarna doba; ker se pa mnogo dela s kreditom, namesto z denarjem samim, imenujemo jo tudi kreditno dobo.

Kakor hitro je moral odrajtovati kmet plačila v denarju, nastala je zanj potreba, da trguje s svojimi pridelki. Kmet je moral odslej skrbeti, da so prišli kupci na dom po njegove pridelke, ali pa jih je sam peljal na trg, ali pa je potom uzorcev in s pomočjo novodobnih prometnih sredstev spravil svoje blago do kupca in v denarje.

Cena pridelkov na trgu je odvisna od velike množine različnih uplivov. Ako je mnogo kupcev na trgu, ki povprašujejo za eno in isto blago, gre cena kvišku; istotako ako se je v drugih krajih le malo tega ali onega poljedelskega predmeta pridelalo; istotako ako se je naenkrat zabranil uvoz kakoga pridelka v domačo državo. Cena je celo drugačna v jeseni, drugačna pred božičem, pred velikonočjo, v ranem polletju, ker je tudi povprašanje po poljedelskih pridelkih ob tem času različno. Ker navadno nobena država proti drugi državi ne zapre popolnoma svojih mej, ker nadalje stoji države celega sveta v živahnem medsebojnem trgovanju, zato tudi stanje kmečkih setev in žetev v tujih državah premnogokrat krepko upliva na določevanje cen kmečkim pridelkom na naših domačih trgih.

Podlistek.

Mamice zadnja pot.

Posl. J. Z.

(Dalje.)

Ivana je videla različne ljudi govoriti z Dragotinom, kateri do zdaj niso z njim občevali; a ni si ga upala vprašati, kdo so. Če ga je le vprašala, ji je odgovoril, da prihajajo k njemu, ne k njej, naj se le pomiri.

Velikokrat je zapazila v poslednjem času pri njem močno razburjenost. Pogosto ga je slišala glasno govoriti v svoji sobi — a razumela ga ni. Od dne do dne so prihajali obiski v trgovskih zadevah — v zadnjih dneh še bolj pogosto.

„Le še tri mesece potrpite, gospod Vršaj“ — to je Dragotinov glas.

„Ne morem več čakati“, je odgovoril upnik.

Nekaj trenutkov pozneje zapusti majhen mož Dragotinovo stanovanje. Dragotin ga spremlja po stopnicah, pri vratih še enkrat govorita, zopet iste besede. Pobit se vrne Dragotin.

Ivana se tresse, ko vidi moža razburjenega. Tesno ji je pri srcu in tresse se na celem telesu.

„Dragotin, Dragotin, povej mi, kar si mi do zdaj zamolčal — saj vem, nesreča preti.“

„Pusti me s tvojimi skrbmi, jaz imam misliti dovolj.“

Spustila se je na kolena pred njim kakor dekla: „Dragotin, na kolenih te prosim, ne za se, za Mirka te prosim.“

Pustil jo je klečati in šel v drugo sobo. Ho-

Vse to in na stotine drugih manj in bolj rahlih uplivov na določevanje cen svojim pridelkom moral bi kmet poznati, ko je stopil iz narvalne dobe v denarno dobo. Toda bodimo odkriti, ali je poznal kmet trge in njih posebnosti? Ali je bil dovolj pripravljen za trgovanje s svojimi pridelki na svetovnem trgu? Ali je imel za tako trgovanje dovolj znanja? Reči moramo: ne! In kmetu to ni štet v sramoto! Niti vlada niti rodoljubi mu niso šli na roko.

V zadnjem času pa se je katoliško-misleče razumnštvo v tem oziru začelo brigati za kmeta. Tudi pri nas Slovencih! Snujejo se zadruge, katerim je namen, spravljati kmečke pridelke skupno v denar. Te zadruge imajo svoje zveze, ki lahko nastavljajo in v istini tudi nastavljajo trgovsko izobražene ljudi, da gredo zadržam s svojim znanjem in delom pri razpečevanju kmečkih pridelkov na roko.

Na Štajerskem se imamo le začetek. Mlekarska zadruga je prva te vrste gospodarske samopomoči. Oddelke Zadrugne zveze v Mariboru prihaja letos pri prodaji sadja z nasveti in z vabljenjem kupcev kmetom na pomoč. Toda tudi na Štajerskem bo ta oblika dobila kmalu določnejše oblike v blagor ljudstva.

Za kmečko-trgovsko izobrazbo si obetamo posebno veliko od nameravane Zadrugne šole v Ljubljani, ki je tudi delo katoliško mislečih mož. Opozarjamo za to štajerske kmete, da pošljejo letos svoje nadarjene sinove v to šolo, ki v celi Avstriji ne bo imela para.

Denarna doba je za kmeta zelo težavna doba. Zato pa mora biti skrb vsakega, ki ljubi kmečki stan, da mu pomaga z zadrugno organizacijo in s strokovno izobrazbo. Naše mlade krščanske stranke izpolnjujejo v tem oziru po možnosti svojo dolžnost.

Za mejo.

Odkar je liberalna nestrpnost odbila pristaše krščanskih strank od skupnega dela pri družbi sv. Cirila in Metoda, se je v naših vrstah začelo samostojno organizirati obrambno delo za narodno nevarne kraje. Seveda je ta organizacija še-le v povojih, kajti vedno še so bili vsi naši pristaši mnenja, da se bo liberalna nadutost polegla in omogočila skupno delo. Od naše strani se je na vse zadnje še celo javno (v Slov. Meščanu) ponudila spr-

tela je za njim, toda zaklenil se je. Stopil je k oknu ter naslonil molče vroče čelo na hladne šipe.

„Ako je eden človek več ali manj na svetu, kaj to dene... Če si vzamem življenje, se rešim vseh sitnosti...“

Ta misel vedno prihaja nesrečnemu Dragotinu. Dragotin se zgrozil, slišal je glas svojega otroka.

Eno uro pozneje se praznično obleče in zapusti dom. Ivana ga ni videla odhajati, odšel je pri zadnjih vratih, ki so bila navadno zaklenjena.

Ko ga je hotela Ivana opolodne h kosilu poklicati, ni bilo odgovora iz njegove sobe. Vstopila je in našla je sobo prazno. Zadnja vrata so bila odprta. Grozna misel ji je šinila v glavo, padla je na stol, udje so ji od strahu odreveneli.

Mirko je pribežal k njej ter se oklenil svoje žalostne matere. Se vedno je bila vsa trda vsled bolesti. Ni mogla jokati, nema je zrla okoli in si mislila: „Dragotin je odšel in ne bo več prišel.“

Ko je zopet vstala, povprašala je v trgovini za Dragotinom. Odgovorili so ji, da ga še danes ni bilo v njej. Ko ga še do večera ni bilo, naznanila je policiji, da bi se najhuje, kar je sumničila, preprečilo — da bi si sam življenje ne končal.

Vse iskanje je bilo zastonj. Niso ga našli — izginil je. Ivana je še vedno upala in ljubila, tako zvesta je bila. O Dragotinu ni bilo ne duha in ne sluha. Vzel si je življenje. Ljudje pomilujejo mlado udovo.

Ako ljudje tolažijo, tolažba pogosto ni odkritosrčna. Bravo, odkritosrčno tolažbo mora srce iskati pri najboljšem tolažitelju, pri Bogu, in tamkaj tudi res zažabi mir. Ivana ni našla tega miru, ker ga

va, toda znano je, kako odločno je bila od liberalne strani odbita. To okolnost si je treba posebno dobro zapomniti za naše prvaške javkarje, ki so za vsako liberalno nestrpnost tako radi slepi in gluhi.

Sedaj, ko je sprava od liberalcev, slovesno odklonjena, se bo naša struja s podvojeno silo poprijela obrambnega dela. In sicer bodo organizacijo prevzele Zveze naših nepolitičnih društev; kranjska Slov. kršč. socialna Zveza ima že svoj obrambni oddelak, ki je založil vžigalice v korist obmejnim Slovincem; štajerska Slov. kršč. socialna Zveza je izdelala načrt za izobraževalno delo na meji ter stopila v stik s Slov. dijaško zvezo; v tesnem stiku s krščanskim dijaštvom upa svoj načrt tudi polagoma izpeljati. Ujamo, da sledijo kmalu tudi tržaška, goriška in koroška Zveza.

Naša nepolitična društva pa morajo zveze v središčih krepko podpirati. V izobraževalnih in drugih nepolitičnih odsekih naj se osnuje obrambni odsek, ki bo, kakor prej podružnice sv. Cirila in Metoda, sedaj v naši organizaciji pobiral doneske za obrambo narodno nevarnih mej. Posebno krepke podpore upamo od naših telovadnih odsekov, ki bodo tudi v tem oziru korakali vsem drugim organizacijam naprej!

Javkanje o nevarnosti ne pomaga nič, ampak tukaj je treba smotretnega, pozitivnega dela!

Politični ogled.

— Pomiloščenje povodom cesarjevega rojstnega dneva. V torek, dne 18. t. m. je objavila uradna „Dunajčanka“ cesarjevo lastnoročno pismo pravosodnemu ministru Kleinu, ki slove: Ljubi Klein! V letu, ko mi spomin na šesdesetletnico, odkar sem zasedel vladarski prestol, donaša toliko znakov ljubezni in udanosti mojih narodov, se spominjam tudi tistih nesrečnikov, ki so se pregrešili proti drž. postavam. Zato odpuščam vsem osebam, ki so se pregrešile, pralno se to razglasi, hudodelstva razžaljenja veličanstva ali pa hudodelstva razžaljenja ka kega člana cesarske hiše ali pa obeh hudodelstev, če niso v zvezi z drugimi kaznivimi dejanji, kazni v kolikor se niso že prestale. Ukazujem nadalje, da se ne zasledujejo pred dnem razglasitve storjena navedena hudodelstva. Nadalje odpuščam vsem, ki so bili pred objavo kaznovani v zapor, ki ne znaša

ni iskala. Bila je sicer dobra, a nje srce je bilo preveč posvetno vzgojeno; prava, živa vera in zupanje v Boga ji je manjkala.

Poslovodja je stopil pred Ivano in ji rekel: „Milostljiva, odpustite me iz službe. Jaz ne morem biti prisoten poginu trgovine. Ravno je bil tukaj gospod Vršaj, ki je rekel, da je dolg pri njem tako velik; da —, ni mogel dalje govoriti.“

Ivana je zakrila lice z rokami in jokala. Pri njenih nogah je igral Mirko s konjičkom. Ko je zapazil solze v materinih očeh, je pustil igro in zrl žalostno mater v obraz.

Poslovodja ji je svetoval, naj vse proda; to je edina pot, rešiti se sramotnega pogina. Ker lastnega premoženja ni imela, da bi dolg plačala, morala se je udati nasvetu prijatelja.

„Prevzamite celo stvar vi“, ga je prosila, „jaz sem ženska; prosim vas, storite to otroku na ljubo, ki nima več očeta!“

On je obljubil.

Četr let pozneje se je preselila Ivana z Mirkom v priprosto stanovanje, ležeče v oddaljenem delu mesta. Dolg je skoraj vso hišo z poslopjem vred požrl. Vršaj se je znal okoristiti. On je bil, ki je Dragotinu za igranje dajal denar.

Vedno večje svote mu je ponujal, in Dragotin jih je sprejel. Sreča se je menjavala, izgubljal je, a zopet dobival. Se vedno je upal, ali upanje ga je varalo. Vršaj ga je silil, da plača, in prišel je usodepolni dan.

Ivana se je živela z ročnim delom. Skrivala je svoje ime, kolikor je mogla. Sramovala bi se,

